T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

Biyolojik Çeşitlilik

www.csb.gov.tr

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

Bugün dünyamız çok kolay kirlenecek kadar küçük, çok zor temizlenecek kadar büyüktür.

Millet olarak kültürümüzde temizlik var, çevrecilik var. En temiz düşünen, geleceği en iyi kurgulayan, çevre konusunda en iyi hassasiyetleri ortaya koyan gençlerdir, genç beyinlerdir.

Havası, toprağı, denizleri, dereleri temiz, ağaçlarla, ormanlarla, çiçeklerle bezenmiş barış içinde bir dünya oluşturmak için gençlere önemli görevler düşüyor. Bu nedenle bilimi, faydayı, çevreciliği ve çevre bilincini ön planda tutarak duyarlı davranmak, siz gençlerimizin sorumluluk duygusuyla yaklaşacağı temel ödevi olmalıdır.

Erdoğan Bayraktar
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANI

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

ALO 181 ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK HATTI

Biyolojik çeşitlilik

Ülkemiz, biyolojik çeşitlilik açısından büyük öneme sahiptir. Anadolu'nun sahip olduğu biyolojik zenginliğin; coğrafik konumundan dolayı, üç kıta arasında köprü durumunda olmasına, önemli göç yolları üzerinde bulunmasına ve topoğrafik özelliklerinden kaynaklanan farklı iklim şekillerine sahip olmasına bağlanabilir.

Ülkemiz pek çok bitki türünün anavatanı olması sebebiyle de önem taşımaktadır. Endemik tür sayısı Anadolu'da 3925 iken, Avrupa'da 2742 civarındadır. Örneğin; buğday, kiraz, badem, kardelen vb. birçok bitki türünün anavatanı Anadolu'dur. Başka bir ifadeyle, Anadolu bu türlerin yabani formlarını barındırmaktadır.

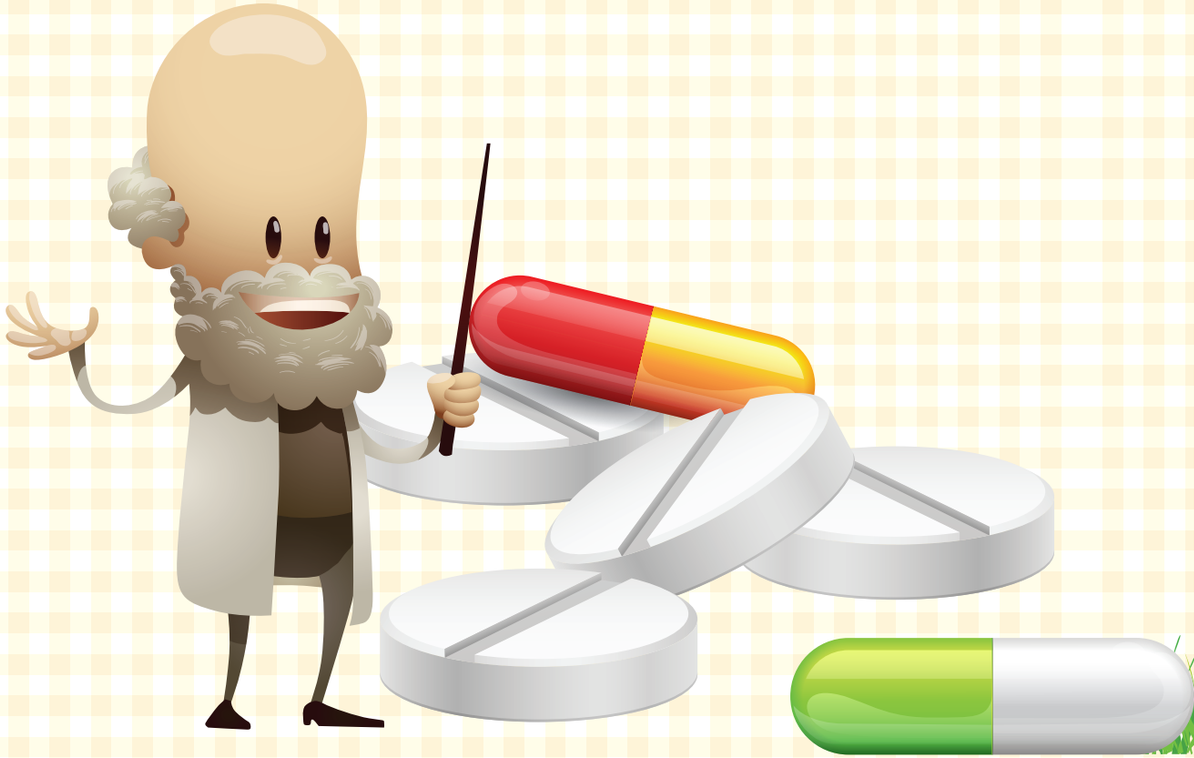

Çeşitli bitki türleri; tıp ve eczacılık alanlarında birçok hastalığın tedavisinde, ilaç yapımında, günlük ihtiyaçlarımızı karşılayan maddelerin yapımında geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bunun için, biyolojik çeşitliliğimizin ve özellikle doğada mevcut yabani formların korunması gerekmektedir.

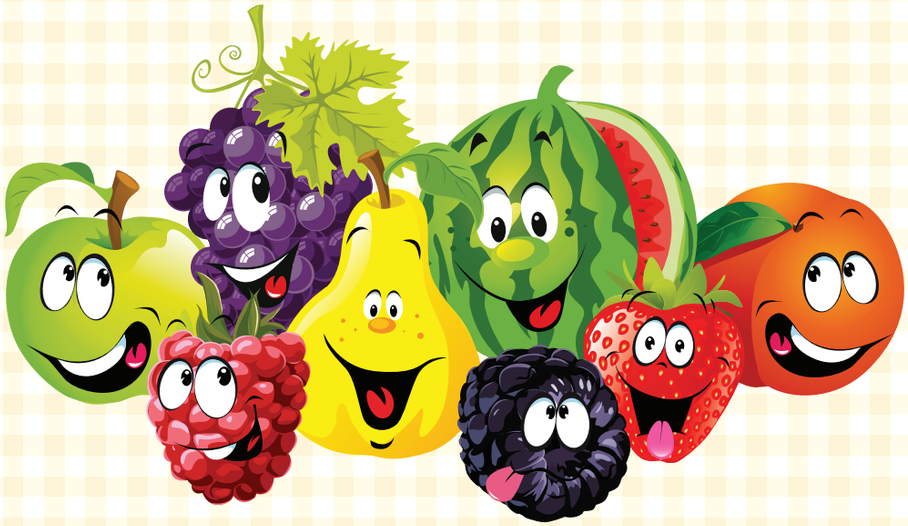

Doğada mevcut olan birçok yabani bitki formları, kültüre alınmak suretiyle insanlığın hizmetine sunulmuştur. Yediğimiz meyveler önceleri doğada kendi başına yetişen yabani formda iken, kültüre alınmaları sonucunda daha büyük ve daha lezzetli hale getirilmiştir.

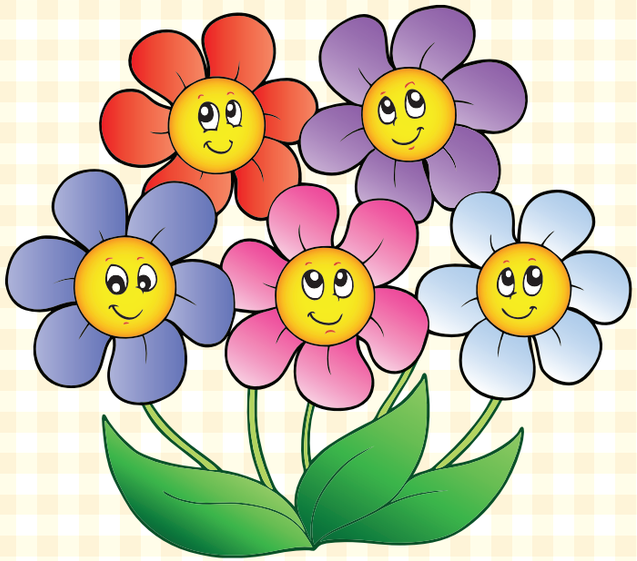

Yine bu yolla, yabani formdaki çiçeklerden daha hoş kokulu, büyük ve değişik renklerde süs bitkileri yetiştirilmesi sağlanmıştır. Biyolojik çeşitlilik 4 temel öğeden oluşmaktadır;

Genetik Çeşitlilik

Tür içindeki genetik farklılaşmadır. Bir türün, farklı bireylerinin değişen çevre şartlarına farklı düzeyde direnç göstermesi, genetik farklılıktan ileri gelir. Genetik çeşitlilik ne kadar artarsa, türün değişen çevre şartlarına adapte olarak hayatını sürdürmesi de o kadar kolaylaşır.

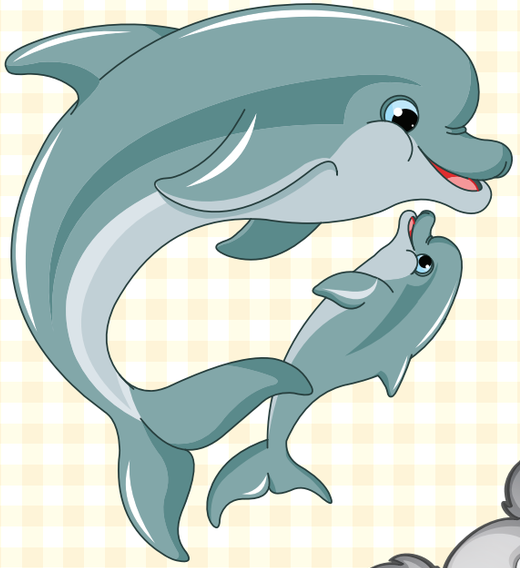

Tür Çeşitliliği

Bir bölgedeki mevcut türlerin çeşit ve sayısını ifade eder. Birbiriyle çiftleşebilen ve üreme yeteneğine sahip, yavru yetiştirme potansiyelinde olan bireylerin, ait olduğu taksonomik birime tür denir.

Ekosistem Çeşitliliği

Ekosistem; tanımlanabilen bir alan içerisindeki biyolojik ve fiziksel oluşumların tümünün bir kombinasyonudur.

Her ekosistem, bulunduğu yere göre farklı iklimsel, topoğrafik ve biyotik faktörler sebebiyle farklılıklar gösterir. Böylece ekosistem çeşitliliği ortaya çıkar (Orman, bozkır, çöl, dağ, okyanus, göl vb.).

Ekolojik işlev Çeşitliliği

Bir ekosistemdeki etkileşimler ne kadar çok yönlü ise o ekosistemin işlevleri de o kadar çeşitlidir. Mesela su, oksijen, karbon, azot döngüleri ile ayrışma olayları, canlı ve cansız varlıklar arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkmaktadır.

Son yıllarda hızla artan çevre problemleri ile birlikte, biyolojik çeşitlilikte büyük bir azalma meydana gelmiş ve nesli tehlikedeki bitki ve hayvan türlerinin korunması, dünya gündeminin ana maddelerinden birisi haline gelmiştir.

Türkiye Faunası

Bir ülkeye veya bir bölgeye özgü doğal hayvan topluluğuna fauna denilmektedir.

Bir ülkenin faunası; bilimsel, ekonomik ve kültürel yönden büyük önem taşımaktadır. Ülkemiz; coğrafi konumunun uygunluğu, iklim, jeoloji, toprak ve su kaynakları gibi farklı ekolojik değerlerin önemli özellikler taşıması, kuş göç yollarının üzerinde bulunması ve buzul çağlarında birçok hayvana sığınak teşkil etmiş olması sebebiyle, fauna bakımından zengin bir çeşitlilik gösterir.

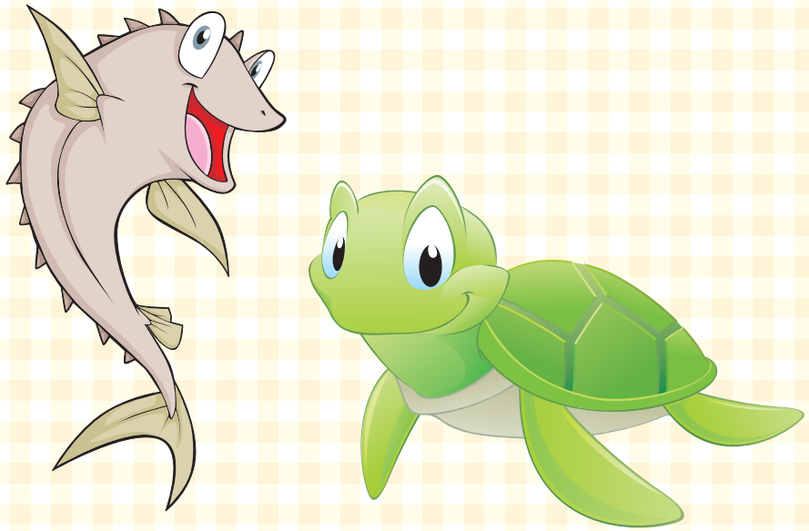

20. yüzyılın son çeyreğinde, dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ülkemizde bölgesel nitelikte de olsa çevre kirliliği, sanayi ve kent yerleşimi, hızlı nüfus artışı gibi sebepler ile doğal kaynaklar üzerindeki yanlış kullanım ve aşırı baskı, bu zengin fauna topluluğunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Dünyadaki, büyük bir kısmı henüz hiç bilinmeyen bazı canlı türlerinin nesli tükenme tehdidi ile karşı karşıyadır. Türkiye'nin var olan biyolojik çeşitliliğini tehdit eden faktörlerden birisi de özellikle endemik (sadece bir bölgeye özgü) türlerin toplanarak çeşitli yollardan yurt dışına çıkarılmasıdır.

Bugün yurdumuzda 1478 omurgalı, 20-30 bin civarında omurgasız hayvan türünün var olduğu bilinmektedir.
Ülkemizde 37'si endemik 161 memeli türü yaşamaktadır. Tatlı su ve deniz faunası, tek hücreli canlılardan memelilere kadar geniş bir canlı dünyasını barındırmaktadır. İç sularımızda 236 tatlı su balığı türü, denizlerimizde ise 480 balık türü yaşamaktadır. Türkiye'de 141 türü olan çiftyaşamlı ve sürüngenlerin tamamına yakınının, ülkemizdeki yayılım alanları bilinmektedir.

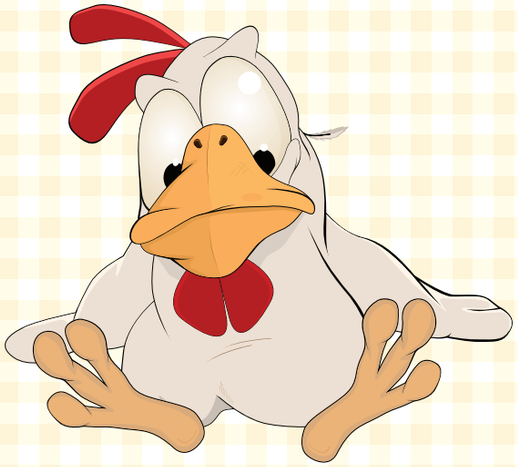

Bilinen, yerli ve göçmen olmak üzere 460 kuş türü bulunmaktadır. Ülkemizde; en çarpıcı örnek olarak; Amik Gölü ve çevresinde kuluçkaya yattığı belirlenen ve gölün kurutulmasıyla yok olan Yılanboyun Kuşu'nun nesli tükenmiştir.

Hayvanlar aleminin en gelişmiş türlerini içeren memeliler sınıfına dahil hayvanlar, tabiatta önemli bir yer işgal ederler. Bunlar yaşama ortamlarına bağlılıklarından dolayı, yaşadığı çevredeki olumsuzluklardan büyük ölçüde etkilenirler.

Türkiye Florası

Ülkemiz familya, cins ve tür sayısı bakımından zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Ülkemizdeki fitocoğrafik (bitki coğrafyası) bölgelerde 11.000 çiçekli bitki türü yetişmekte olup bunun yaklaşık 4000 kadarı endemiktir, başka bir ifadeyle yalnızca ülkemizde yetişmektedir. Avrupa ülkelerinin endemik bitki türü sayısı ise sadece 2.742 civarındadır.

ALO 181
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK HATTI

Fitocoğrafik Bölge: Benzer yapısal özelliklere sahip bitkilerin ve bitki topluluklarının bulunduğu bölgedir.

Odunsu bitkiler açısından, Türkiye çok çeşitli bir yapıya sahiptir. Ilıman bölgelerde yaygın olarak bulunan pek çok ağaç ve çalı türü Türkiye'de yetişir. Bunlar sade veya karışık ormanlar oluştururlar. Orman ağaçları açısından ilginç bir cins olan meşenin, 18 türü doğal olarak ülkemizde yetişmektedir. Türkiye'de en yaygın vejetasyon (bitki örtüsü) tipleri; maki, iğne yapraklı veya yaprağını döken ağaçlardan oluşan orman ve step bitki örtüsüdür.

Maki vejetasyonu Akdeniz, Ege ve Marmara Denizi çevrelerinde ortalama 0-1.000 m arasında yaygındır. Bu bitkiler deniz ile bağlantılı olan bazı büyük nehirlerin yer aldığı vadiler yolu ile ülkenin iç kesimlerine kadar sokulur. Step vejetasyonu, iç ve Doğu Anadolu Bölgelerinde yaygındır.

Step formasyonu açısından ülkenin doğu ve batısında, bu formasyonu oluşturan tür kompozisyonu farklılıklar gösterir. Bu kompozisyon kuzey ve güney dağlarında da farklıdır. Karaçam, meşe, ardıç, ahlat, sumak, çitlembik, alıç ve erik step vejetasyonun başlıca türleridir.

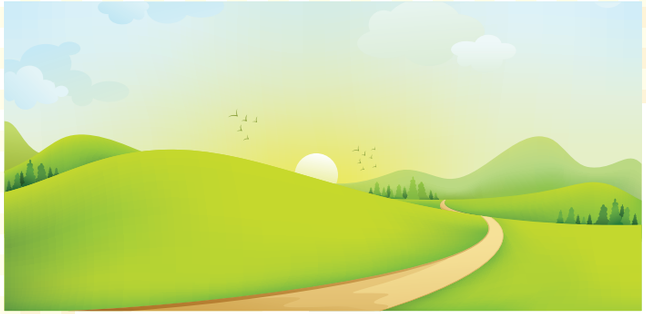

Ülkemiz arazisinin % 18'lik kısmı çayır ve meralardan oluşur. Yani 77.945.200 hektar olan arazimizin yaklaşık 14.000.000 hektarlık kısmı çayır ve meradır.

Çayırlık alanlar; taban suyunun yüksek bulunduğu veya sulanabilen yerlerde biçilmeye elverişli, yem üreten veya kuru ot üretimi için kullanılan ve çiftçilik faaliyetlerinin yapıldığı yerlerdir. Bu alanlar, yıllık yağış ortalaması 250-750 mm arasında olan, nispeten nemli yörelerdir.

Mera: *Bir ya da birkaç köye veya beldeye, hayvanlarını otlatmaları ve otundan faydalanmaları için tahsis edilen veya eskiden beri bu maksatla kullanılan yerlerdir.*

Meralar; yükseklik, toprak, iklim ve bitki örtüsü bakımından çeşitlilik göstermesi sebebiyle son derece önemlidir. Ülkemizdeki çayır ve meraların % 20'si orman içinde veya bitişiğinde bulunmaktadır.

Düzenli şekilde otlatılan ve üzerinde yeterli miktarda bitki bulunan çayır ve meralar, yağışlarla gelen suyun bir kısmını yavaş yavaş ve temiz bir şekilde havzadaki dere ve ırmaklara vererek, beslerler.

Ülkemiz hayvancılığında çok önemli bir yere sahip olan çayır ve meralar; bilinçsiz kullanım, aşırı otlatma, tarla açma ve bakımsızlık gibi sebeplerle 1930'lu yıllardan beri giderek azalmaktadır.

Çayır ve meralar, büyük şehirlerin ve endüstri merkezlerinin kirlettiği havanın temizlenmesinde önemli rol oynarlar. Çayır ve mera bitkileri, fotosentez sonucu bol miktarda oksijen üreterek atmosfere verirler. Ayrıca temiz havası ve yeşil görünümleri ile çevreyi güzelleştirirler.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI

T.C. ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI EĞİTİM DAİRE BAŞKANLIĞI
Mustafa Kemal Mahallesi, Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km (Tepe Prime Yanı) Çankaya/ANKARA
E-Posta: eyd@csb.gov.tr Telefon: 0312 410 27 00 Faks: 0312 410 61 92
www.csb.gov.tr